

บทคัดย่อ

เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่าแม่ฮ่องสอนนั้นเป็นหนึ่งในจังหวัดที่อยู่ห่างไกลจากศูนย์กลางประเทศมากที่สุดและเป็นจังหวัดที่ประชากรมีรายได้ต่ำที่สุดของประเทศเช่นกัน แม่ฮ่องสอนเป็นจังหวัดที่มีประชากรยากจนทั้งในเชิงปริมาณที่มีจำนวนประชากรยากจนมากที่สุดและในเชิงสัดส่วนประชากรที่สูงที่สุดของประเทศด้วยเช่นกัน ทั้งนี้ จากข้อเท็จจริงที่ว่าครัวเรือนในจังหวัดแม่ฮ่องสอนนั้นมีรายได้เฉลี่ยเท่ากับ 8,821 บาทต่อเดือนซึ่งต่ำกว่ารายได้ครัวเรือนเฉลี่ยของประเทศไทยอย่างมากและต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของครัวเรือนในจังหวัดกรุงเทพฯ ฯ หลายเท่า แต่ในขณะเดียวกันนี้เองแม่ฮ่องสอนกลับเป็นหนึ่งในจังหวัดของประเทศไทยที่มีอัตราส่วนประชากรที่มีความพึงพอใจในการอยู่อาศัยของตนมากที่สุดด้วยเช่นกัน จากข้อเท็จจริงเบื้องต้นนี้อาจสะท้อนให้เห็นว่าสภาพทางเศรษฐกิจแต่เพียงอย่างเดียวไม่น่าอาจไม่ส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจของสภาพความเป็นอยู่ของประชากรในจังหวัดแม่ฮ่องสอนได้ทั้งหมด ซึ่งอาจเป็นผลมาจากปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมที่ส่งผลอย่างสูงหรืออย่างมีนัยสำคัญนั่นเอง และเป็นที่น่าสนใจอย่างยิ่งว่ายังไม่มีการศึกษาและวิจัยที่พยายามทำความเข้าใจเกี่ยวข้องกับประเด็นทางเศรษฐกิจและสังคมโดยตรงโดยเฉพาะในระดับมหภาค งานศึกษาและวิจัยส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องด้วยจังหวัดแม่ฮ่องสอนนั้นเป็นงานศึกษาในเชิงสิ่งแวดล้อม ชีววิทยา และโบราณคดี หรือมีงานวิจัยที่ศึกษาประเด็นเชิงเศรษฐศาสตร์บ้างเพียง 2 งานวิจัยจากทั้งหมด 111 งานวิจัยนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2514 จนถึงปัจจุบัน สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมโดยรวมของชุมชนต่าง ๆ ในจังหวัดแม่ฮ่องสอนตามสภาพความเป็นจริงยังไม่เคยถูกทำให้กระจ่างแต่อย่างใด รวมถึงปัจจัยใดบ้างที่ทำให้ประชากรชาวแม่ฮ่องสอนยังคงมีรายได้ต่ำซึ่งขัดแย้งกับภาพการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยโดยรวมแต่กลับมีผลต่อความพึงพอใจในการอยู่อาศัยของตนเองมากก็ยังไม่เป็นที่กระจ่างชัดด้วยเช่นกัน

ด้วยเหตุดังข้างจึงเป็นที่มาของโครงการการศึกษานี้เพื่อพยายามทำความเข้าใจถึงสถานการณ์ตามสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันของลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนต่าง ๆ ในจังหวัดแม่ฮ่องสอนผ่านการดำเนินการศึกษาทั้งในบริเวณชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอนและชุมชนชนบทใกล้เคียงเพื่อเป็นตัวอย่างและสร้างความกระจ่างในเบื้องต้นที่สามารถใช้อ้างอิงได้ในงานศึกษาระดับที่สูงขึ้นไป และยังเป็นการศึกษาในบริบทนี้เป็นครั้งแรกในแม่ฮ่องสอนด้วยเช่นกัน เนื่องด้วยการเล็งเห็นถึงความสำคัญของการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับประเด็นทางเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่เมืองแม่ฮ่องสอนและได้จัดทำข้อเสนอโครงการ “การพัฒนาวิถีชีวิตเพื่อการเป็นเมืองอัจฉริยะเชิงวัฒนธรรม และการประยุกต์ใช้แนวทางพิพิธภัณฑน์มีชีวิตในการจัดการเมืองในเมืองแม่ฮ่องสอน” นี้ขึ้นเพื่อนำเสนอแนวคิดการใช้รูปแบบพิพิธภัณฑน์มีชีวิตควบคู่กันกับแนวทางเมืองอัจฉริยะในการจัดการเมืองโดยเป็นการแสวงหาแนวทางการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับเมือง อันมีเป้าหมายสูงสุด “เพื่อการยกระดับรายได้ต่อหัวของประชากรแม่ฮ่องสอนให้สูงขึ้นโดยยังสามารถรักษาสถิติทางสังคมของตนไว้ได้” ทั้งนี้โครงการ ฯ ได้มุ่งเป้าไปที่การสำรวจภาคสนาม การทำแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มซึ่งได้ทำการสัมภาษณ์ผู้คนโดยวิธีการคัดเลือกแบบสุ่มตัวอย่างกว่าพันคนจากทั่วอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอนทั้งในชุมชนเมืองและชุมชนชนบท เพื่อทำการศึกษาและประเมินประเด็นต่าง ๆ ทั้งในแง่ของปัญหาและศักยภาพทางเศรษฐศาสตร์และสังคมในชุมชนลักษณะต่าง ๆ ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน แล้วจึงนำข้อมูลเหล่านั้นมา

สังเคราะห์และสร้างเป็นแผนภูมิภาพเพื่อการง่ายต่อการทำความเข้าใจในท้ายที่สุด อนึ่งผลที่คาดหวังได้จากการดำเนินงานนี้จะมีผลทำให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมตามความเป็นจริงของแม่ฮ่องสอน เหนี่ยวนำทำให้เกิดแนวความคิดและความร่วมมืออันใหม่ขึ้นมาที่สามารถนำไปปฏิบัติและขับเคลื่อนเพื่อการแก้ไขปัญหาให้กับประชากรชาวแม่ฮ่องสอนได้จริงในอนาคตและยังเป็นงานศึกษาที่สามารถใช้อ้างอิงได้จริงในกรณีการพิจารณาข้อเท็จจริงทางเศรษฐกิจและสังคมของแม่ฮ่องสอนอีกด้วย

ผลสัมฤทธิ์ที่คาดหวังที่สำคัญอีกประการหนึ่งของโครงการนี้คือ การยกระดับความสามารถเชิงการตลาดของเมืองแม่ฮ่องสอน และเพื่อให้การจัดการเมืองแม่ฮ่องสอนในแนวทางของพิพิธภัณฑน์มีชีวิตซึ่งประสบความสำเร็จเป็นอย่างดีแล้วเป็นไปอย่างยั่งยืนควบคู่ไปกับการพัฒนาสู่ความเจริญและทันสมัยที่สูงขึ้นในอนาคต โดยอาศัยข้อมูลทางสังคมและวัฒนธรรมที่ได้ถูกรวบรวมไว้เป็นอย่างดีแล้วนั้นมาเป็นพื้นฐานในการพัฒนาต้นแบบแพลตฟอร์มทางดิจิทัล อันเป็นการสร้างการพัฒนาเทคโนโลยีและสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อเพิ่มพูนความสามารถในการส่งต่อคุณค่าของเมืองแม่ฮ่องสอน ทั้งที่อยู่ในรูปของการเกษตรกรรม หัตถกรรม และวัฒนธรรมไปสู่มูลค่าทางเศรษฐกิจที่สูงขึ้น และยังใช้เพื่อแสวงหาแนวทางในยกระดับการวางแผนและออกแบบรูปแบบทางเศรษฐกิจ และรวมถึงทางกายภาพของเมืองวัฒนธรรมแห่งนี้ให้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น โดยการจัดการการใช้ฐานข้อมูลและการผลิตสื่อวัฒนธรรมเพื่อธุรกิจท้องถิ่นอย่างยั่งยืน และการพัฒนาระบบการจัดการเมืองให้มีประสิทธิภาพที่ดีขึ้น อนึ่งคาดหวังให้เกิดการอนุรักษ์ทางวัฒนธรรมในลักษณะต่าง ๆ ที่ยั่งยืนสืบเนื่องควบคู่ไปกับกระแสการพัฒนาเชิงเศรษฐกิจของโลกในยุคปัจจุบันผ่านการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ที่มีในปัจจุบันอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกัน

Abstract

It is generally known that Mae Hong Son is one of the provinces that are the farthest from the country's center and it is one of the lowest-income provinces in the whole country too. More than that, Mae Hong Son is the province that has the highest rate of the poor population as well. Due to the fact that Mae Hong Son province has the lowest household income of 8,821 baht per month, which is much lower than the average household income of the population in Bangkok. However, at the same time, Mae Hong Son is one of the provinces in Thailand that the population is indicated the most satisfied with their living. This may reflect that the economic factor alone may not have a fully impact on the satisfaction of the living conditions of all the people in Mae Hong Son province which may be the result of its significant dominant social and cultural aspect. Interestingly, there have been no studies and research in Mae Hong Son that attempt to understand the socio-economic issues directly, especially at the macro (provincial) level. Most of the studies and research related to Mae Hong Son Province are regarding to environment, biology, and archeology. There has not been any direct study and research related to socioeconomic issues yet, to be more precisely, there are only 2 research regarding economic studies out of total 111 research study held in this province since the year 1971 till the present. Therefore, the overall socio-economic conditions of the communities in Mae Hong Son Province, in fact, have not been clarified at all. Also, what are the factors causing the Mae Hong Son population to have such a low per capita income which contradicts to Thailand's economic growth remain unstudied.

Therefore, this research project is an attempt to understand the actual situation of socioeconomic characteristics of Mae Hong Son Province through the study conducted in the area of Mae Hong Son's municipal and nearby in order to provide an examples and preliminary clarification that can be used and referenced for the further study, it is also the first attempt to study in this context within Mae Hong Son. This is because he realizes of the importance of the study regarding to socio-economic issues in Mae Hong Son and then becomes project "Cultural Smart City; Mechanism Developing towards a Smart City by Applying Living Museum Approach into Mae Hong Son Urban Management". In order to presents the concept of using the living museum model together with the smart city approach in urban management in pursuit of economic stimulus at the urban level. Which has the ultimate goal to raise the per capita income of the Mae Hong Son population while being able to maintain their own social identity. The project is aimed to process by a field survey, conducting questionnaires,

interviews and group discussions which over a thousand people were interviewed by a random selection from all over Muang Mae Hong Son district, both in urban and rural communities. This is done in order to study and assess number of issues both in terms of challenges and potentials in socio-economics concern in various types of communities of Mae Hong Son Province. They are then synthesized and finally presented into a different type of visual charts for more easier understanding. In addition, the results expected from this project will result in a correct understanding of Mae Hong Son's realistic socio-economic conditions, then induce a new ideas and cooperation that can be implemented and driven to solve problems for the Mae Hong Son population in the future. Moreover, it also be a study that can be used as a practical reference in case of fact determination of the economy and society characteristic of Mae Hong Son as well.

Another important expected achievement of this project is an attempt to enhancing a marketing competence of Mae Hong Son city. This is due to the success of previous project of Mae Hong Son living museum, based on well-aggregated social and cultural data, it is as the basis for the development of digital platform prototypes which is the creation of technological development and creation of innovations to increase the ability to pass-on the value of Mae Hong Son both in the form of agriculture, handicrafts and culture to a higher economic value. It is also aiming to seek the ways to enhance both the economic and physical planning and design of this cultural city to be more substantial. By managing the use of database and sustainable production of cultural media for local businesses and developing a urban management system for better efficiency, it is expected that sustainable cultural preservation in line with the current global economic development trend is expected through the appropriate and coherent use of current technologies.

Keyword: Mae Hong Son, Socioeconomic, Low-income and Living Museum